

Nr 199

Av herr Berg, Gunnar, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till marinen.

I 1959 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, anges att marinens verksamhet bör planeras med utgångspunkt från att kostnadsramen för budgetåret 1960/61 i varje fall inte kommer att ligga över 1959/60 års nivå utan att i stället »en minskning motsvarande den som föreslås ske mellan budgetåren 1958/59 och 1959/60 är sannolik». Såsom motivering för denna anvisning anföres i propositionen, att överbefälhavarens alternativ Adam — till vilket 1958 års försvarsbeslut anknyter — »förutsätter en viss successiv minskning av kostnaderna för marinen under de närmaste budgetåren».

Vi vill här fästa uppmärksamheten vid de motiveringar, som anförts till den av 1958 års B-riksdag beslutade — ehuru icke ekonomiskt preciserade — modifieringen av alternativ Adam, vari man utgick ifrån att det vid den praktiska utformningen av försvarsorganisationen skulle bli möjligt att uppnå en något *högre effekt* vid marinen än vad som bedömts i överbefälhavarens förslag. I sagda modifiering skulle ligga att ett visst behov av sjöfartsskydd kunde beaktas samt att effekten vid kustartilleriet icke nedginge på ett sådant sätt, att målsättningen för invasionsförsvaret allvarligt påverkades.

För att kunna motsvara även de begränsade uppgifter, som enligt försvarsbeslutet tilldelats marinen, har marinförvaltningen i sina anslagsäskanden hävdat nödvändigheten av att medelstildelningen under budgetåret 1960/61 ej kommer att understiga anslagen för 1959/60 — oavsett ställningstagandet till de nya materielplanerna.

Denna framställning från den för marinens krigsduglighet ansvariga myndigheten samt de i propositionen givna anvisningarna beträffande marinens anslag under nästkommande budgetår bör ställas i relation till statsutskottets av 1958 års B-riksdag bifallna utlåtande, vari det bl. a. heter: »En ny flottplan kan sålunda förväntas komma att inom en nära framtid föreläggas riksdagen. Det synes utskottet därför angeläget, att de medel, som komma att avses för marinen, innan den nya flottplanen prövas av riksdagen, beräknas till ett sådant belopp, att icke svårigheter uppstå för en anpassning till en ny marinorganisation» (kurs. här).

Såvitt kan bedömas innebär de anvisningar, som i årets proposition givits för marinens anslagsberäkningar för 1960/61, ett avsteg från de av 1958 års riksdag fastställda riktlinjerna härför.

Utskottet har förutsatt att frågan om marinens anslag för nyssnämnda budgetår ingående prövas med beaktande av de synpunkter, som utskottet

anfört rörande effekten vid marinen. I vilken utsträckning dylika ingående överväganden ägt rum har tyvärr ej redovisats i propositionen och kan därför icke bedömas.

Med hänsyn till riksdagens möjligheter till fri prövning av flottplanen och därmed sammanhängande anslagsfrågor synes det oss vara av stor vikt, att ingen del av denna process föregripes genom en icke avsedd fastlåsning av anslagen.

I anslutning till det ovan anförda är det önskvärt, att av 1958 års B-riksdag gjorda uttalanden konfirmeras såvitt nu är i fråga.

Ser man till den konkreta summa, som skiljer marinförvaltningens begärda nivå från den som i propositionen betecknas som »sannolik», rör det sig om förhållandevis blygsamma belopp eller knappa 20 miljoner kronor, dvs. mindre än en procent av försvarsbudgeten. I denna fråga utsägs i propositionen, att om icke kostnadsramen för marinen anpassas i riktning mot vad som angivits i alternativ Adam, »kommer förutsättningarna för den inriktning i stort av försvarsorganisationen som åsyftas i försvarsbeslutet att rubbas».

Ej heller detta uttalande synes stå i överensstämmelse med försvarsbeslutets anda såsom denna kan utläsas ur statsutskottets formuleringar, att beslutet innebär en allmän »inriktning» av försvaret »under de närmaste 3—4 åren» samt att man »inte nu binder sig för en för lång tid framåt låst försvarsorganisation eller för en avvägning i detalj».

De i propositionen uttalade svårigheterna att tillgodose marinstridskrafterna utan att försvarsbeslutet rubbas bör även ses i belysning av det anslag på 80 miljoner kronor, som föreslås för armén och flygvapnet (utöver 1958 års förslag) utan att liknande svårigheter anmälts.

Vi har funnit det angeläget att framhålla här påtalade förhållanden, enär utvecklingen såväl utomlands — framför allt i vad avser östersjömarinerna — som inom den svenska marinen tyder på att en anpassning av marinens ram till en högre nivå än den propositionen synes räkna med mycket snart kan komma att aktualiseras. Med de formuleringar som givits 1958 års försvarsbeslut bör möjligheterna till en sådan anpassning i förekommande fall, exempelvis i samband med flottplanens framläggande, icke få betraktas som uteslutna.

Icke helt utan intresse för vår bedömning av sjöstridskrafternas framtida betydelse synes vara den aktuella inställningen till denna fråga inom andra länder på såväl öst- som västsidan. Den mycket målmedvetna uppbyggnaden av de sovjetiska sjöstridskrafterna torde vara alltför välkänd för att här närmare behöva exemplifieras. Mindre omvitnad torde däremot vara den inledda upprustningen av bl. a. de polska och östtyska marinerna. För närvarande är enbart i Östtyskland cirka 20 örlogsfartyg under byggnad, däribland fyra jagare. Flottans tonnage har fyrdubblats sedan 1953 och kommer

inom två år åter att fördubblas. Dessutom har ett icke obetydligt antal sovjetiska örlogsfartyg tillförts de polska och östtyska flottorna.

Den västtyska marinens uppbyggnad tilldrar sig särskilt intresse dels därför att den icke är bunden av någon tidigare organisation, dels emedan de tyska sjöstridskrafterna fått sina huvuduppgifter förlagda till Östersjön i omedelbar närhet av våra farvatten. I flottan kommer att ingå ett icke obetydligt antal jagare och fregatter. Dess återuppbyggnad har givits företrädesrätt i den tyska upprustningen.

Den här påvisade tendensen hos övriga strandägare inom Östersjön har tydliga motsvarigheter även bland andra såväl större som mindre av sjöförsvaret och sjöförbindelser beroende länder världen runt. Den tveksamhet som tidigare på sina håll kunnat iakttagas utomlands synes nu helt tillhöra en förgången epok.

Det torde även vara berättigat att påtala den tekniskt höga standard och den utveckling som våra egna marina stridskrafter hittills uppnått. Det senaste årets revolutionerande utveckling på luftvärnets område, framtagning av olika marina robotvapentyper, tillkomsten av fjärrstyrda torpeder, nya vapen för undervattenskrigföringen, bl. a. undervattensrobotar, nya minor och antiubåtsraketer, utvecklingen på teleområdet, avancerade skyddsmöjligheter mot atomkrigföring m. m. utgör exempel på den svenska marinens för vårt sjöförsvaret nödvändiga vapen och hjälpmedel.

Den tekniska utvecklingen för att motsvara framtidens krav torde vara minst lika framträdande inom den marina sektorn som inom andra delar av det militära försvaret.

Den i propositionen framförda propån att »ytterligare förskjutningar till marinens förmån», som skulle innebära, att dess kostnadsram icke sänkes efter det mönster som angavs i underlaget till försvarsbeslutet, inom den givna totalramen »måste få konsekvenser för andra delar av försvarsmakten och nödvändiggöra begränsningar av de medel som avsetts för särskilda vapen, främst luftförsvarsrobot (spärr. här), bör härvid icke betraktas som det enda alternativet. Försvarsbeslutet måste rimligen innebära, att begränsningar även är tänkbara av andra stridskrafter än de marina.

En justering av anslagen mellan de olika försvarsmedlen är så mycket mer angelägen som man härigenom skulle kunna lindra den rasering av sjöförsvaret, som den nuvarande inriktningen de facto innebär. Även med den modifiering av marinens kostnadsram, som förutsetts i propositionen, innebär de gjorda begränsningarna att *utöver* de aktualiserade avbeställningarna ett 30-tal ännu fullt stridsdugliga fartyg måste avföras ur krigsorganisationen, däribland 6 fregatter, 5 ubåtar och 15 minsvepare samt 15 batterier vid kustartilleriet.

Mot bakgrunden av den senaste tidens utrikespolitiska utveckling icke minst i Östersjön är dessa aspekter för vårt försvar till sjöss ägnade att inge

betänkligheter. Vi vill också bringa i erinran den tveksamhet, som ett flertal riksdagsledamöter — bl. a. medlemmar av försvarsberedning och statsutskott — uttalat inför fjolårets beslut om de marina beskrifningarna.

I propositionen har vidare framhållits nödvändigheten av att vår försvarskraft vidmakthålles och vidareutvecklas samt har särskilt understrukits denna frågas betydelse för möjligheterna att utåt framgångsrikt hävda vår neutralitetspolitik. Att mot bakgrunden av den senaste tidens internationella händelseutveckling minska såväl antalet marina krigsförband som den fredstida omedelbara beredskapen inom sjöförsvaret synes icke utgöra en riktig anpassning till den aktuella militärtekniska och militärpolitiska situationen.

Under hänvisning till det anförda får vi härmed hemställa,

att riksdagen vitsordar uttalandena av 1958 års B-riksdag med innebörd, att ingen definitiv ställning skall tas till marinens kostnadsramar förrän i anslutning till att den nya flottplanen framlägges för 1960 års riksdag,

att riksdagens uttalande 1958 om marinens behov av en icke alltför svår anpassning till en ny organisation ges en sådan tolkning, att marinens anslag för 1960/61 icke skall behöva räknas lägre än för 1959/60, samt

att ifrågavarande justering av marinens anslag tills vidare må tillgodoses från för försvaret avsedda gemensamma medel.

Stockholm den 27 januari 1959

<i>Gunnar Berg</i>	<i>Rikard Svensson</i>	<i>Nils B. Hansson</i>
<i>Göran Karlsson</i>	<i>Sten Åkesson</i>	<i>Georg Pettersson</i>
<i>N. Yngve Nilsson</i>	<i>T. Wolgast</i>	<i>Nils Franzén</i>

Nr 200

Av herr **Bengtson m. fl.**, om avslag å *Kungl. Maj:ts framställning om anslag under fjärde huvudtiteln till Reglering av prisstegringar.*

(Lika lydande med motion nr 257 i Andra kammaren)

Stockholm den 27 januari 1959

<i>Torsten Bengtson</i>	<i>Ivar Johansson</i>	<i>Herbert Hermansson</i>
<i>Sigfrid Larsson</i>	<i>Gärda Svenson</i>	<i>Torsten Andersson</i>